

Twisten har rört frågan om ett dotterbolag har ådragit sig skadeståndsskyldighet mot ett förbund genom att bryta mot förhandlingsskyldighet i 11 § medbestämmandelagen vid moderbolagets försäljning av aktier i dotterbolaget och vid dotterbolagets försäljning av aktier i ett annat bolag samt vid dotterbolagets ingående av ett leverantörsavtal. Twisten har även rört frågan om tvisteförhandlingar förevarit mellan parterna i enlighet med den mellan parterna gällande förhandlingsordningen avseende de två senare tvistefrågorna. Arbetsdomstolen har funnit att dotterbolaget inte fattade något beslut eller agerade för att verkställa ett beslut fattat av moderbolaget i samband med att moderbolaget sålde aktierna i dotterbolaget som innebar en viktigare förändring av dotterbolagets verksamhet och som förbundet hade ett berättigat intresse att få förhandla om. Någon förhandlingsskyldighet förelåg därför inte för dotterbolaget och dotterbolaget bröt inte mot 11 § medbestämmandelagen när dotterbolaget underlät att förhandla med förbundet inför moderbolagets försäljning av aktierna i dotterbolaget. Förbundets talan i den delen har därför avslagits. Arbetsdomstolen har vidare funnit att övriga tvistefrågor inte varit föremål för tvisteförhandlingar i enlighet med den mellan parterna gällande förhandlingsordningen. Förbundets talan i dessa delar har därför avvisats.

ARBETSDOMSTOLEN

DOM
2025-11-12
Stockholm

Dom nr 88/25
Mål nr A 158/24

KÄRANDE

Livsmedelsarbetareförbundet, Box 1156, 111 81 Stockholm

Ombud: förbundsjuristen Henric Ask, LO-TCO Rättsskydd AB, Box 5152,
121 18 Johanneshov

SVARANDE

1. Livsmedelsföretagen, Box 5501, 114 85 Stockholm

2. Scan Sverige AB, 556655-4597, Box 30223, 104 25 Stockholm

Ombud för 1 och 2: arbetsrättsjuristen Linnéa Ceréus, Livsmedelsföretagen
Service i Sverige AB, adress som svarande 1, och advokaten Annika Elmér,
EmpLaw Advokater AB, Box 639, 114 11 Stockholm

SAKEN

brott mot 11 § medbestämmandelagen

Bakgrund

Mellan parterna gäller kollektivavtal. Scan Sverige AB (bolaget) har anställda som är medlemmar i Livsmedelsarbetareförbundet (förbundet).

Bolaget är ett svenskt livsmedelsföretag med verksamhet inom slakteri- och charkuteribranschen. Bolaget har cirka 1 700 anställda och bedriver verksamhet på flera orter i Sverige.

Bolaget var tidigare ett helägt dotterbolag till det finländska livsmedelsföretaget HKScan Oyj. Den 29 december 2023 tecknade HKScan Oyj och Lant-

männens ekonomisk förening (Lantmännen) ett aktieöverlåtelseavtal avseende samtliga aktier i bolaget. Aktieöverlåtelsen omfattade all verksamhet i Sverige. Bolaget informerade samma dag förbundets lokala klubbar vid respektive produktionsanläggning om HKScan Oyjs försäljning av bolaget till Lantmännen. Bolaget ingår numera i Lantmännenkoncernen med verksamhet i flera länder inom EU och EES. Efter aktieöverlåtelsen ändrade bolaget namn från HKScan Sweden AB till Scan Sverige AB.

Bolaget ägde tidigare samtliga aktier i det polska dotterbolaget HKScan Poland Sp.zo.o (HKScan Poland) med produktionsanläggning i Polen. HKScan Poland producerar och paketerar baconprodukter av fläskkött från bolaget. Baconprodukterna levereras sedan från HKScan Poland till bolaget för att säljas på den svenska marknaden. Den 27 mars 2024 sålde bolaget samtliga aktier i HKScan Poland till HKScan Oyj. Efter aktieöverlåtelsen tecknade bolaget ett leverantörsavtal med HKScan Poland.

Bolaget förhandlade inte med förbundet enligt 11 § medbestämmandelagen inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen. Bolaget förhandlade inte heller med förbundet inför bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland till HKScan Oyj eller inför bolagets ingående av leverantörsavtalet med HKScan Poland.

Parterna är överens om att den mellan dem gällande förhandlingsordningen förutsätter att parterna tvisteförhandlat på såväl lokal som central nivå innan rättsliga åtgärder vidtas. Förbundet påkallade lokal tvisteförhandling med bolaget med hänvisning till att bolaget brutit mot förhandlingsskyldigheten enligt 11 § medbestämmandelagen genom att inte förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av bolaget till Lantmännen. Förhandlingen ägde rum den 5 mars 2024. Central tvisteförhandling hölls den 10 april, den 2 och den 15 maj 2024.

Yrkanden och inställning

Förbundet har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till förbundet betala allmänt skadestånd för brott mot 11 § medbestämmandelagen med 200 000 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (den 23 augusti 2024) till dess betalning sker. Beloppet yrkas oavsett om Arbetsdomstolen skulle komma fram till att det varit frågan om ett eller flera brott mot förhandlingsskyldigheten.

Arbetsgivarparterna har bestritt yrkandet, men vitsordat sättet att beräkna ränta som skäligt i och för sig.

Arbetsgivarparterna har yrkat att Arbetsdomstolen ska avvisa förbundets talan i de delar som avser att bolaget brutit mot förhandlingsskyldigheten genom att inte förhandla med förbundet inför bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland samt inför ingåendet av leverantörsavtalet med det polska bolaget.

Förbundet har bestritt avvísingsyrkandet.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Förbundets rättsliga grund

Bolaget har vid tre tillfällen – vid HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen, vid bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och vid bolagets ingående av leverantörsavtalet med HKScan Poland – beslutat om viktigare förändringar av sin verksamhet utan att dessförinnan ha uppfyllt sin förhandlingsskyldighet enligt 11 § medbestämmandelagen i förhållande till förbundet. Bolaget har därmed brutit mot medbestämmandelagen och ska betala skadestånd till förbundet.

Samtliga brott mot medbestämmandelagen har tvisteförhandlats i enlighet med förhandlingsordningen. Förbundets talan ska därför inte i någon del avvisas.

Arbetsgivarparternas rättsliga grund

HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen medförde inte en viktigare förändring av bolagets verksamhet. Bolaget har därmed inte gjort sig skyldigt till brott mot förhandlingsskyldigheten enligt 11 § medbestämmandelagen i förhållande till förbundet och bolaget är inte skyldigt att betala skadestånd till förbundet.

Frågorna om bolaget brutit mot förhandlingsskyldigheten genom att inte förhandla med förbundet inför bolagets beslut att sälja aktierna i HKScan Poland och inför bolagets beslut att ingå leverantörsavtalet med det polska bolaget har inte varit föremål för lokal och central tvisteförhandling. Förbundets talan i dessa delar ska därför avvisas.

Om förbundets talan inte avvisas, har bolaget inte varit skyldigt att förhandla med förbundet inför dessa beslut enligt 11 § medbestämmandelagen, eftersom det inte varit fråga om viktigare förändringar av bolagets verksamhet.

Förbundets utveckling av talan

HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget var en viktigare förändring av bolagets verksamhet och utlöste förhandlingsskyldighet

HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen utgjorde en viktigare förändring av bolagets verksamhet. Försäljningssumman uppgick till 1,3 miljarder kronor och aktieförsäljningen fick direkta konsekvenser för bolaget i flera avseenden. Bolaget hade därför skyldighet att förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna.

Genom aktieöverlåtelsen gick bolaget från att ägas av ett finskt aktiebolag, och påverkas av finsk lagstiftning, till att ägas av en svensk ekonomisk förening.

I samband med aktieförsäljningen upphörde bolagets produktion och försäljning till HKScan Oyj och bolaget bytte namn.

Bolaget tvingades därtill inskränka sin verksamhet genom att överlåta samtliga aktier i HKScan Poland och ingå ett leverantörsavtal med det polska bolaget.

Före aktieöverlåtelsen var HKScan Oyj kontrollerande bolag i förhållande till bolaget enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/38/EG av den 6 maj 2009 om inrättande av ett europeiskt företagsråd eller ett förfarande i gemenskapsföretag och grupper av gemenskapsföretag för information till och samråd med arbetstagare (direktivet om europeiska företagsråd) och bolaget omfattades av den finländska lagen om samarbete inom finska företagsgrupper och grupper av gemenskapsföretag (30.3 2007/235).

Före aktieöverlåtelsen var förbundet genom avtal med HKScan Oyj garanterat en plats i HKScan Oyjs företagsråd. Avtalet reglerade den fackliga medbestämmanderätten och möjligheten till inflytande inom koncernen. Lantmännen hade ett företagsråd före förvärvet av aktierna i bolaget. I företagsrådet ingick inte någon representant från förbundet. Det fanns inte något avtal om europeiska företagsråd mellan förbundet och Lantmännen som innefattade bolaget och det fanns inte några garantier för att ett sådant avtal skulle komma att träffas. I december 2023, vid tidpunkten för beslutet att sälja bolaget till Lantmännen, hade förbundet ingen kännedom om förbundet skulle ha en plats i Lantmännenkoncernens företagsråd efter försäljningen. Genom att förbundet inte var garanterat en sådan plats skulle villkoren för förbundets medlemmar kunna komma att förändras i olika avseenden utan att förbundet skulle ha möjlighet att tillvarata sina medlemmars intressen. Det finns efter aktieöverlåtelsen inte någon representant från förbundet som företräder bolaget i Lantmännens företagsråd.

Bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland var en viktigare förändring av bolagets verksamhet och utlöste förhandlingsskyldighet

En direkt följd av HKScan Oyjs försäljning av bolaget till Lantmännen var att bolaget tvingades inskränka sin verksamhet genom att överlåta samtliga aktier i dotterbolaget HKScan Poland. Överlåtelsen utgjorde en viktigare förändring av bolagets verksamhet, dels eftersom bolaget framtogs möjligheten till ett bestämmande inflytande över det polska bolaget och dess produktion, dels eftersom bolaget genom försäljningen fick in ekonomiska medel som skulle användas och investeras på olika sätt.

Bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland har påverkat eller i vart fall riskerat att påverka bolagets verksamhet på sådant sätt att förhandlingsskyldighet har förelegat.

Bolagets ingående av ett leverantörsavtal med HKScan Poland var en viktigare förändring av bolagets verksamhet och utlöste förhandlingsskyldighet

I direkt anslutning till bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland ingick bolaget ett leverantörsavtal som innebar att det polska bolaget under en femårsperiod skulle packa och förädla baconprodukter åt bolaget. Även beslutet att träffa ett leverantörsavtal innebar en viktigare förändring av bolagets verksamhet, eftersom det avsåg samarbete med ett utomstående bolag som kunde få stor betydelse för den svenska produktionen.

Som moderbolag hade bolaget större möjlighet att påverka det polska bolagets verksamhet än vad bolaget har genom leverantörsavtalet. Bolagets intäkter skulle också kunna förändras. Det förlorade inflytandet och förändrade intäkter kunde påverka bolagets verksamhet på ett sådant sätt att förhandlingsskyldighet enligt medbestämmandelagen förelåg.

Besluten innebar en viktigare förändring av bolagets verksamhet och bolaget var därför skyldigt att förhandla med förbundet inför besluten

HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen, bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och bolagets ingående av leverantörsavtalet innebar i samtliga fall att bolaget beslutade om viktigare förändringar av sin verksamhet. De följder som besluten fick eller kunde få för bolagets verksamhet eller för anställningsförhållandena för förbundets medlemmar är sådant som förbundet typiskt sett hade ett intresse av att utöva medinflytande över. Bolaget var därmed skyldigt att förhandla med förbundet enligt 11 § medbestämmandelagen inför respektive beslut.

Förbundets talan ska inte i någon del avvisas

Vid tvisteförhandlingarna avhandlades de konsekvenser som HKScan Oyjs försäljning av bolaget till Lantmännen fick för bolaget. Frågorna om bolaget brutit mot förhandlingsskyldigheten inför försäljningen av aktierna i HKScan Poland samt inför bolagets ingående av leverantörsavtalet med det polska bolaget har därmed förhandlats i enlighet med förhandlingsordningen.

I vart fall har frågorna varit föremål för central förhandling. Vid den centrala förhandlingen förtydligade förbundet vilka konsekvenser HKScan Oyjs aktieöverlåtelse fått och kunde tänkas få. Inom ramen för den centrala förhandlingen bemötte och framförde arbetsgivarparterna sin uppfattning i frågorna. Därtill ajournerades den centrala förhandlingen, varefter arbetsgivarparterna återkom med sin inställning i frågorna när förhandlingen återupptogs. Förhandlingskravet enligt förhandlingsordningen är därmed uppfyllt och förbundets talan ska inte avvisas i någon del.

Arbetsgivarparternas utveckling av talan

HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget var inte en viktigare förändring av bolagets verksamhet och utlöste inte förhandlingsskyldighet

Beslutet att sälja aktierna i bolaget fattades av HKScan Oyj. Något beslut i bolaget fattades inte. Bestämmelsen i 11 § medbestämmandelagen förutsätter att det är arbetsgivaren, dvs. bolaget, som fattat ett beslut för att förhandlingsskyldighet ska inträda. Bolaget kan därför inte ha brutit mot medbestämmandelagen.

HKScan Oyjs beslut att sälja aktierna i bolaget utgjorde inte heller någon viktigare förändring av bolagets verksamhet. Förändringen av ägarförhållandena, att bolaget enligt förbundet inte längre påverkades av finsk lagstiftning, att Lantmännen har en annan associationsform än HKScan Oyj, att bolaget enligt förbundet upphörde med viss produktion och försäljning till HKScan Oyj, och att bolaget bytte namn, innebar inte någon viktigare förändring av bolagets verksamhet. Någon skyldighet för bolaget att förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget förelåg därför inte.

Bolaget har både före och efter HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget bedrivit sin verksamhet i Sverige och har därigenom primärt omfattats av svensk lagstiftning. I de fall bolaget har affärsförbindelser i Finland kan bolaget påverkas av finländsk lagstiftning, vilket gällde såväl innan som efter ägarbytet.

Beträffande bolagets ändring av namn från HKScan Sweden AB till Scan Sverige AB, innebar ändringen endast att ordet HK togs bort och att ordet Sweden byttes mot Sverige. I Sverige är Scan sedan lång tid tillbaka det etablerade matvarumärket för kött- och charkuteriprodukter och detta ord är alltså en del av företagsnamnet.

Vid HKScan Oyjs försäljning av bolaget var utgångspunkten att befintliga produktions- och försäljningsflöden skulle upprätthållas på affärsmässiga

villkor, vilket i stor utsträckning även blivit utfallet. Bolagets verksamhet är dock inte statisk utan det sker löpande och regelmässigt mindre justeringar och ändringar i bolagets produktion med anledning av exempelvis förändrade kundbehov, ändrad orderingång eller löpande affärsmässiga överväganden. Av affärsmässigt motiverade skäl, och inte som en konsekvens av ägarbytet, gjordes en mindre förändring beträffande någon enstaka produkt som producerades i små volymer till HKScan Oyj. Mindre och löpande förändringar i bolagets produktion utgör typiskt sett inte en viktigare förändring i 11 § medbestämmandelagens mening. Det finns en lokal partsgemensam praxis som innebär att bolaget ska informera förbundet vid mer omfattande förändringar i sina kundaffärer. Sådan information lämnas inom ramen för 19 § medbestämmandelagen. Förändringen i bolagets affärsförbindelser med HKScan Oyj bedömdes inte vara en sådan omfattande förändring som bolaget enligt den överenskomna praxisen skulle informera om.

Vad förbundet framfört angående europeiska företagsråd faller helt utanför tillämpningsområdet för 11 § medbestämmandelagen. Förbundets påståenden om möjligheterna att genom samverkansförhandlingar påverka bolagets beslut i olika frågor har därför ingen relevans i målet. Direktivet om europeiska företagsråd och den svenska lagen om europeiska företagsråd ger arbetstagare, och inte fackliga organisationer, rätt till insyn och samråd i gränsöverskridande frågor. De arbetstagarrepresentanter som utses representerar arbetstagarna i ett land, inte en viss facklig organisation.

Enligt HKScan Oyjkoncernens avtal om företagsråd utsågs arbetstagarrepresentanter till företagsrådet enligt respektive lands lagstiftning. För anställda i Sverige innebar det att arbetstagarrepresentanter från Sverige, enligt den svenska lagen om europeiska företagsråd, utsågs av den kollektivavtalsbärande lokala arbetstagarorganisationen i Sverige. En konsekvens av att HKScan Oyjkoncernen inte hade andra koncernbolag i Sverige var att förbundet, som enda kollektivavtalsbärande lokal arbetstagarorganisation på arbetarsidan, kunde utse arbetstagarrepresentanter för Sverige. Detta är dock inte samma sak som att enligt avtal vara garanterad en plats i företagsrådet.

Lantmännenkoncernen har ett avtal om europeiskt företagsråd som omfattar alla koncernbolag verksamma inom EU respektive EES. Det anges även i Lantmännens avtal om företagsråd att arbetstagarrepresentanter utses i enlighet med nationell lagstiftning. För anställda i Sverige innebär det att arbetstagarrepresentanter från Sverige, enligt den svenska lagen om europeiska företagsråd, utses av de kollektivavtalsbärande lokala arbetstagarorganisationerna i Sverige. I Lantmännenkoncernen ingår sedan tidigare flera svenska företag inom livsmedelsbranschen. Förbundet är därmed en av flera lokala arbetstagarorganisationer som utser representanter. En av de valda svenska arbetstagarrepresentanterna i Lantmännenkoncernens företagsråd tillhör förbundet. Förbundet är således representerat i företagsrådet. Förbundets arbetstagarrepresentant representerar samtliga anställda i de svenska koncernbolagen. Efter ägarbytet representerar förbundets representant därmed även de anställda i bolaget.

Bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland var inte en viktigare förändring av bolagets verksamhet och utlöste inte förhandlingsskyldighet

Bolaget har inte inskränkt eller på annat sätt ändrat sin verksamhet genom försäljningen av aktierna i HKScan Poland. HKScan Poland var ett autonomt dotterbolag och inte en del av bolagets verksamhet. Bolagets verksamhet har varken innan eller efter att bolaget sålde aktierna i HKScan Poland bestått i att producera baconprodukter.

HKScan Oyj genomförde år 2016/2017 en större omorganisation av koncernen som innebar att flera processer, verksamheter och stödfunktioner centraliserades till HKScan Oyj. Efter omorganisationen och fram till och med bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland såg den operativa respektive legala strukturen ut på följande sätt. HKScan Oyj hade det operativa ansvaret för HKScan Poland och utövade den operativa styrningen enligt koncernens styrningsmodeller. Det innebar att HKScan Poland bl.a. rapporterade affärs- och investeringsplaner, budget samt uppföljning direkt till HKScan Oyj. HKScan Poland hade ett styrningsforum tillsammans med HKScan Oyj med representanter från båda bolagen. Vidare var det t.ex. HKScan Oyj som

beslutade om utdelning i HKScan Poland och likviditeten konsoliderades i HKScan Oyj. För den dagliga driften av HKScan Polands verksamhet och det löpande ekonomiska arbetet ansvarade HKScan Polands verkställande direktör. HKScan Poland hade även en egen marknads- och säljorganisation som bl.a. hanterade kundkontakter, innefattande produktionsvolymerna och leveranser. Efter omorganisationen hade HKScan Poland endast sin legala hemvist hos bolaget. Efter omorganisationen och till och med försäljningen av aktierna i HKScan Poland agerade bolaget enbart som moderbolag till HKScan Poland inom ramen för den legala koncernstrukturen. Bolaget var inte representerat i styrelsen för HKScan Poland. Den enda förändring som bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland innebar var därför att den legala strukturen ändrades. Förändringen utgjorde inte en viktigare förändring av bolagets verksamhet. Bolaget var därmed inte skyldigt att förhandla med förbundet enligt 11 § medbestämmandelagen.

När det gäller eventuella medel som flöt in till bolaget från aktieförsäljningen, var det uppgifter om utvecklingen av bolagets ekonomiska förhållanden som närmast kan anses falla inom ramen för bolagets underrättelseskyldighet enligt 19 § medbestämmandelagen.

Bolagets ingående av ett leverantörsavtal med HKScan Poland var inte en viktigare förändring av bolagets verksamhet och utlöste inte förhandlingskyldighet

HKScan Polands verksamhet består av legotillverkning av röka köttprodukter. HKScan Polands kunder utgörs av såväl bolag inom HKScan Oyjkoncernen som koncernexterna bolag. Legotillverkningen går till så att en kund säljer en styckningsdetalj till HKScan Poland. HKScan Poland förädlar styckningsdetaljen och säljer den färdiga produkten till kunden. Såväl före som efter bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland är affärsuppbygget att bolaget och HKScan Poland har en löpande dialog om produktionsvolymerna, prognoser, kvalitet och leveranser. Bolaget tillämpar det beskrivna arbetssättet även i förhållande till andra legoproducenter som bolaget gör affärer med. I leverantörsavtalet mellan bolaget och HKScan

Poland reglerades det fortsatta arbetssättet avseende produktionsvolym, prognoser och leveranser på motsvarande sätt som gällde dessförinnan. Den operativa hanteringen av legotillverkningen var därmed oförändrad. Bolagets möjlighet att planera för och besluta om produktionsvolym och distribution av baconprodukter förändrades inte. Bolagets beslut att ingå ett leverantörsavtal med HKScan Poland innebar inte en viktigare förändring av bolagets verksamhet. Bolaget var därför inte skyldigt att förhandla med förbundet enligt 11 § medbestämmandelagen.

Besluten innebar inte en viktigare förändring av bolagets verksamhet och bolaget var inte skyldigt att förhandla med förbundet inför besluten

HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen, bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och bolagets ingående av leverantörsavtalet innebar inte att bolaget beslutade om viktigare förändringar av sin verksamhet. Bolaget var därför inte enligt 11 § medbestämmandelagen skyldigt att förhandla med förbundet inför besluten.

Förbundets talan ska i vissa delar avvisas

Vid den lokala tvisteförhandlingen anförde förbundet endast att bolaget brutit mot medbestämmandelagen genom att inte förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen. Förbundet framförde inga andra omständigheter eller beslut som bolaget skulle ha varit skyldigt att förhandla om. Bolaget bestred brott mot förhandlingsskyldigheten.

Vid den centrala tvisteförhandlingen framförde förbundet att försäljningen av bolaget till Lantmännen inneburit en viktigare förändring av verksamheten. Livsmedelsföretagen vidhöll bestridandet med hänvisning till att bolaget inte hade fattat beslutet om försäljning och att försäljningen inte medförde en viktigare förändring av bolagets verksamhet. I samband med att den centrala tvisteförhandlingen skulle avslutas den 2 maj 2024 framförde förbundet överraskande nya omständigheter som rörde bolagets försäljning av HKScan Poland och bolagets beslut att ingå ett leverantörsavtal med det

polska bolaget. Livsmedelsföretagen invände tydligt både den 2 och 15 maj 2024 att bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och beslutet att ingå ett leverantörsavtal inte hade förhandlats lokalt och att Livsmedelsföretagen därför inte hade för avsikt att förhandla detta inom ramen för den centrala förhandlingen.

Den enda tvistefråga som var föremål för både lokal och central förhandling är således frågan om bolaget var skyldigt att förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen. Förbundets talan i övriga delar ska avvisas, eftersom förhandlingskravet i förhandlingsordningen inte är uppfyllt.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling.

På förbundets begäran har vittnesförhör hållits med förbundets ombudsman KC. På arbetsgivarparternas begäran har vittnesförhör hållits med tidigare förhandlaren vid Livsmedelsföretagen AI.

Parterna har även åberopat skriftlig bevisning.

Tvisten

Tvisten gäller om bolaget har ådragit sig skadeståndsskyldighet mot förbundet genom att bryta mot förhandlingsskyldigheten i 11 § medbestämmandelagen vid HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen, vid bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och vid bolagets ingående av leverantörsavtalet med HKScan Poland.

Parterna är även oense om tvisteförhandlingar förevarit mellan parterna i enlighet med den mellan parterna gällande förhandlingsordningen i fråga om bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och vid bolagets ingående av leverantörsavtalet med HKScan Poland.

Domskäl

Var bolaget skyldigt att förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget?

Förbundet har påstått att HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen utgjorde en viktigare förändring av bolagets verksamhet och att bolaget därför var skyldigt att förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs beslut att sälja aktierna i bolaget. Förbundet har anfört att försäljningssumman var hög och att aktieförsäljningen fick direkta konsekvenser för bolaget i flera avseenden.

Arbetsgivarparterna har anfört att det var HKScan Oyj, och inte bolaget, som beslutade om försäljningen av bolagets aktier och att försäljningen inte utgjorde någon viktigare förändring av bolagets verksamhet. Enligt arbetsgivarparterna var bolaget därför inte skyldigt att förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs aktieförsäljning.

Av 11 § medbestämmandelagen framgår att en arbetsgivare, innan denne beslutar om en viktigare förändring av sin verksamhet, är skyldig att på eget initiativ förhandla med en arbetstagarorganisation i förhållande till vilken arbetsgivaren är bunden av kollektivavtal. Detsamma gäller innan en arbetsgivare beslutar om en viktigare förändring av arbets- eller anställningsförhållandena för arbetstagare som tillhör organisationen.

Genom bestämmelsen har Sverige genomfört rådets direktiv 98/59/EG av den 20 juli 1998 om tillnärmningen av medlemsstaternas lagstiftning om kollektiva uppsägningar, rådets direktiv 2001/23/EG av den 12 mars 2001 om tillnärmningen av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstgares rättigheter vid överlåtelse av företag, verksamheter eller delar av företag eller verksamheter och Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/14/EG av den 11 mars 2002 om inrättande av en allmän ram för information och samråd med arbetstagare i Europiska gemenskapen.

I december 2023 beslutade HKScan Oyj att sälja samtliga aktier i bolaget till Lantmännen. Att ett moderbolag säljer sina aktier i ett dotterbolag utgör i princip ingen förhandlingsfråga i dotterbolaget. Även om ändrade ägarförhållanden kan ha stor betydelse för de anställda i ett dotterbolag, fattas i ett sådant fall inte något beslut i dotterbolaget, se t.ex. AD 1978 nr 156. Utgångspunkten är därför att bolaget inte hade skyldighet att förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs beslut att sälja aktierna i bolaget.

Förbundet har emellertid påstått att HKScan Oyjs aktieförsäljning fick direkta konsekvenser för bolaget i flera avseenden, att dessa konsekvenser innebar en viktigare förändring av bolagets verksamhet och att bolaget därför var skyldigt att förhandla med förbundet inför HKScans Oyjs beslut att sälja aktierna i bolaget till Lantmännen.

Enligt förbundet innebar bl.a. följande konsekvenser av HKScans aktieförsäljning en viktigare förändring av bolagets verksamhet. Bolaget gick från att ägas av ett finländskt aktiebolag, och påverkas av finsk lagstiftning, till att ägas av en svensk ekonomisk förening. HKScan Oyj skulle inte längre vara kontrollerande bolag i förhållande till bolaget enligt direktivet om europeiska företagsråd och bolaget skulle inte längre omfattas av den finländska lagen om samarbete inom finska företagsgrupper och grupper av gemenskapsföretag. Det fanns inga garantier för att förbundet skulle ha en plats i Lantmännens företagsråd efter försäljningen, vilket förbundet tidigare haft i HKScan Oyjs företagsråd, och det skulle kunna förändra förbundets möjlighet att tillvarata sina medlemmars intressen. Enligt arbetsgivarparternas uppfattning innebar inte någon av de anförda konsekvenserna en viktigare förändring av bolagets verksamhet och var inte en följd av något beslut som bolaget fattat.

Bestämmelsen i 11 § medbestämmandelagen gäller även i koncernförhållanden, men enbart mot den fysiska eller juridiska person som är arbetsgivare. Om ett moderbolag fattar ett beslut och beslutet verkställts i ett dotterbolag, är det dotterbolaget som ska förhandla och som kan bli skadeståndsskyldigt för att inte ha förhandlat innan beslutet i moderföretaget fattades. Det är till-

räckligt att dotterföretaget i sin egenskap av arbetsgivare accepterar och agerar i enlighet med det beslut som reellt sett har fattats hos moderbolaget för att förhandlingsskyldighet ska föreligga, se t.ex. AD 2003 nr 40.

För att förhandlingsskyldighet för bolaget ska ha uppstått mot förbundet inför HKScans försäljning av aktierna i bolaget, krävs det således att bolaget på något sätt agerade för att verkställa HKScan Oyjs försäljningsbeslut.

Enligt Arbetsdomstolen mening uppkom inte någon av de av förbundet anförda konsekvenserna till följd av ett agerande från bolagets sida med anledning av HKScan Oyjs beslut att sälja bolagets aktier. Bolaget har därmed inte varit förhandlingsskyldigt gentemot förbundet med anledning av dessa konsekvenser.

Därutöver har förbundet anført att bolaget som en konsekvens av HKScans aktieförsäljning bytte namn och upphörde med viss produktion och försäljning till HKScan Oyj. Detta innebar enligt förbundet en viktigare förändring av bolagets verksamhet som bolaget skulle ha förhandlat om med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget.

Arbetsgivarparterna har anført följande. Bolaget gjorde av affärsmässigt motiverade skäl, och inte som en konsekvens av ägarbytet, en mindre förändring beträffande någon enstaka produkt som producerades i små volymer till HKScan Oyj. Det sker löpande och regelmässigt mindre justeringar och ändringar i bolagets produktion med anledning av bl.a. kundbehov, ändrad orderingång och löpande affärsmässiga överväganden. Varken denna mindre förändring eller att bolaget bytte namn innebar enligt arbetsgivarparterna någon viktigare förändring av bolagets verksamhet som medförde förhandlingsskyldighet.

Att bolaget bytte namn kan enligt Arbetsdomstolens uppfattning inte anses vara en viktigare förändring av bolagets verksamhet. Mot bolagets bestående kan Arbetsdomstolen inte heller finna utrett att den förändrade produktionen och försäljningen till HKScan Oyj innebar någon viktigare förändring av bolagets verksamhet som bolaget beslutat om. Någon förhand-

lingskyldighet för bolaget på grund av dessa konsekvenser har därmed inte förelegat inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget.

Slutligen har förbundet anfört att bolaget, som en konsekvens av HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget, tvingades inskränka sin verksamhet genom att överlåta samtliga aktier i HKScan Poland och ingå ett leverantörsavtal med det polska bolaget. Även dessa konsekvenser var enligt förbundet en viktigare förändring av bolagets verksamhet som bolaget borde ha förhandlat om med förbundet inför HKScans Oyjs försäljning av aktierna i bolaget.

HKScan Oyj sålde sina aktier i bolaget i december 2023. Bolaget sålde sina aktier i HKScan Poland i mars 2024 och tecknade leverantörsavtalet i anslutning till försäljningen. Det är inte visat i målet att HKScan Oyjs beslut att sälja aktierna i bolaget även innefattade att bolaget skulle överlåta sina aktier i HKScan Poland och ingå ett leverantörsavtal med det polska bolaget. Det är därmed inte utrett att bolaget verkställde eller agerade i enlighet med ett beslut som HKScan Oyj hade fattat redan vid tidpunkten för HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget. Arbetsdomstolen kan därför inte finna att bolaget varit skyldigt att förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av bolagets aktier med anledning av det anförda.

Sammanfattningsvis finner Arbetsdomstolen att bolaget inte fattade något beslut eller agerade för att verkställa ett beslut fattat av HKScan Oyj i samband med HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget, som innebar en viktigare förändring av bolagets verksamhet och som förbundet därmed hade ett berättigat intresse av att få förhandla om. Någon förhandlingsskyldighet förelåg därmed inte för bolaget och bolaget bröt inte mot 11 § medbestämmandelagen när bolaget underlät att förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget.

Har bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och dess ingående av ett leverantörsavtal med det polska bolaget tvisteförhandlats korrekt?

I denna fråga har arbetsgivarparterna anfört bl.a. följande. Vid den lokala tvisteförhandlingen påstod förbundet endast att bolaget brutit mot medbestämmandelagen genom att inte förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen. Några andra omständigheter eller beslut som bolaget skulle ha varit skyldigt att förhandla om framfördes inte. Bolaget bestred att det skulle ha brutit mot förhandlingskyldigheten. Vid den centrala tvisteförhandlingen framförde förbundet nya omständigheter som rörde bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och bolagets beslut att ingå ett leverantörsavtal med det polska bolaget. Livsmedelsföretagen invände tydligt vid två förhandlingstillfällen att dessa frågor inte hade förhandlats lokalt och att Livsmedelsföretagen därför inte hade för avsikt att förhandla dessa frågor inom ramen för den centrala förhandlingen. Någon tvisteförhandling på lokal och central nivå har därmed inte förevarit i enlighet med vad som krävs enligt den mellan parterna gällande förhandlingsordningen. Förbundets talan i dessa delar ska därför avvisas.

Förbundet har anfört bl.a. följande. Konsekvenserna av HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen avhandlades vid den lokala tvisteförhandlingen. Därmed förhandlades även frågorna om bolaget brutit mot förhandlingsskyldigheten vid bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och bolagets ingående av leverantörsavtalet med det polska bolaget. Vid den centrala tvisteförhandlingen förtydligade förbundet vilka konsekvenser HKScan Oyjs aktieöverlåtelse fått och kunde få och arbetsgivarparterna bemötte och framförde sin uppfattning i frågorna. Förhandlingsordningens krav är därmed uppfyllt och förbundets talan ska inte avvisas.

Av protokoll från lokal förhandling daterat den 5 mars 2024, vid vilken även en representant för Livsmedelsarbetareförbundet på högre nivå än lokalt deltog, framgår bl.a. följande. Livsmedelsarbetareförbundet hade kallat till förhandling enligt 10 § medbestämmandelagen avseende bolagets brott mot

medbestämmandelagen i samband med försäljningen av verksamheten till Lantmännen. Förbundet ansåg att bolaget inte hade förhandlat på rätt sätt innan beslut om försäljningen togs. Förhandlingen avslutades i oenighet.

Central förhandling påkallades den 13 mars 2024. Av protokollet från den förhandlingen, som inleddes den 10 april 2024, framgår bl.a. följande. Livsmedelsarbetareförbundet framförde att bolaget brutit mot medbestämmandelagen i samband med att Lantmännen köpt bolaget av det finländska moderbolaget. Livsmedelsarbetareförbundet framförde även att bolaget överlät ett polskt dotterbolag till det finländska moderbolaget och därefter ingått ett leverantörsavtal med det polska bolaget. Det polska bolaget var enligt förbundet en del av bolaget och ingick i samma ekonomiska resultatberäkning samt europeiska företagsråd. Avknoppningen av det polska bolaget skedde omgående och var att betrakta som en större förändring av verksamheten, vilket enligt förbundets mening innebar att frågan var förhandlingspliktig.

Av det centrala protokollet framgår vidare att Livsmedelsföretagens uppfattningen var att förhandlingsplikt inte förelegat. Vad gäller försäljningen av det polska dotterbolaget och det ingångna leverantörsavtalet framförde Livsmedelsföretagen att den förhandlingsfrågan inte varit föremål för lokal förhandling och därför inte skulle behandlas vid den centrala förhandlingen. Förhandlingen återupptogs den 2 och den 15 maj och förklarades därefter avslutad i oenighet.

KC har uppgett bl.a. följande. Han hade fått kännedom om att HKScan Poland inte skulle ingå i HKScan Oyjs försäljning av bolaget till Lantmännen och att bolaget skulle träffa ett femårigt leverantörsavtal med det polska bolaget. Han tog därför upp dessa frågor i den centrala förhandlingen den 2 maj 2024. Han kände inte till dessa förhållanden tidigare. AI förklarade att han inte hade kännedom om detta och ville ajournera förhandlingen för att skaffa sig kunskap och återkomma i frågan. AI återkom i ett e-postmeddelande och ville ha ytterligare ett möte för att bemöta det som KC hade tagit upp. Vid ett telefonmöte den 15 maj 2024 bekräftade AI omständigheterna som rörde försäljningen av det polska

bolaget och leverantörsavtalet och bemötte påståendena. AI framförde att omständigheterna inte hade förhandlats lokalt. Förhandlingen avslutades därefter i oenighet.

AI har uppgett bl.a. följande. När den centrala förhandlingen påkallades kontaktade han bolaget, pratade med sina kollegor och utredde frågan om HKScan Oyjs försäljning av bolagets aktier till Lantmännen kunde vara förhandlingspliktig. Han kom fram till att så inte var fallet. Vid förhandlingstillfället den 2 maj 2024 tillförde förbundet invändningen om bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och bolagets ingående av ett leverantörsavtal med det polska bolaget. Han invände att dessa omständigheter inte hade förhandlats lokalt och att de därför inte gick att förhandla centralt. Mötet ajournerades och återupptogs därefter den 15 maj 2024.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning

Lokal tvisteförhandling hölls den 5 mars 2024. I protokollet anges att förhandling påkallats avseende brott mot medbestämmandelagen i samband med försäljningen av bolagets verksamhet till Lantmännen.

Av de uppgifter KC och AI lämnat framgår att frågorna om bolagets försäljning av HKScan Poland och leverantörsavtalet tillfördes den centrala förhandlingen i början av maj 2024. De har båda uppgivit att det var först omkring den tidpunkten som de fick kännedom om omständigheterna.

Med hänsyn till det anförda och till att bolaget sålde sina aktier i HKScan Poland den 27 mars 2024 finner Arbetsdomstolen klarlagt att frågorna om bolaget brutit mot förhandlingsskyldigheten vid bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och vid bolagets ingående av leverantörsavtalet med det polska bolaget inte förhandlades vid den lokala tvisteförhandlingen den 5 mars 2024.

Av protokollet från den centrala förhandlingen och de uppgifter som både KC och AI lämnat framgår att Livsmedelsföretagen vid den centrala förhandlingen invände att frågorna inte hade varit föremål för lokal

förhandling. Att AI återkom och bekräftade de uppgifter som KC hade lämnat kan inte tas till intäkt för att parterna kommit överens om att den centrala förhandlingen trots detta även skulle innefatta dessa frågor.

Frågorna om bolaget brutit mot förhandlingsskyldigheten vid bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och vid bolagets ingående av leverantörsavtalet med det polska bolaget har därmed inte varit föremål för både lokal och central förhandling i enlighet med den förhandlingsordning som gäller mellan parterna, vilket arbetsgivarparterna invänt i rätt tid. Förbundets talan ska därför i dessa delar avvisas.

Arbetsdomstolens sammanfattande slutsats

Arbetsdomstolen har funnit att bolaget inte gjorde sig skyldigt till brott mot förhandlingsskyldigheten enligt 11 § medbestämmandelagen genom att inte förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen. Förbundets talan i den delen ska därför ogillas.

När det gäller frågorna om bolaget gjort sig skyldigt till brott mot förhandlingsskyldigheten enligt 11 § medbestämmandelagen vid bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och vid bolagets ingående av leverantörsavtalet med det polska bolaget har Arbetsdomstolen funnit att förbundets talan ska avvisas.

Rättegångskostnader

Förbundet har förlorat målet och ska därför förpliktas ersätta arbetsgivarparternas kostnader i målet, i den mån dessa har varit skäligen påkallade för att ta tillvara arbetsgivarparternas rätt.

Arbetsgivarparterna har yrkat ersättning för rättegångskostnad med 646 837 kr och 50 öre avseende ombudsarvode, varav 504 837 kr och 50 öre inklusive mervärdesskatt avser ombudsarvode för Linnéa Ceréus och 142 000 kr exklusive mervärdesskatt avser ombudsarvode för Annika Elmér. Livsmedelsföretagen är en icke momspliktig ideell förening, varför mervärdesskatt är en kostnad för verksamheten.

Förbundet har som skäligt i och för sig vitsordat ett ombudsarvode på 252 327 kr inklusive mervärdesskatt, motsvarande det belopp som förbundet yrkat. Förbundet har anfört att målet inte varit så komplicerat att det varit skäligen påkallat med två ombud för att ta tillvara arbetsgivarparternas rätt. Inte heller har den nedlagda tiden om 129 timmar varit skäligen påkallad.

Med hänsyn till målets omfattning och svårighetsgrad finner Arbetsdomstolen att arbetsgivarparterna får anses skäligen tillgodosedda med ersättning för rättegångskostnad med 400 000 kr inklusive mervärdesskatt.

Domslut

1. Arbetsdomstolen avslår Livsmedelsarbetareförbundets talan såvitt avser brott mot 11 § medbestämmandelagen inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen.
2. Arbetsdomstolen avvisar Livsmedelsarbetareförbundets talan såvitt avser brott mot 11 § medbestämmandelagen vid bolagets försäljning av aktierna i HKScan Poland och vid bolagets ingående av leverantörsavtalet med det polska bolaget.
3. Arbetsdomstolen förpliktar Livsmedelsarbetareförbundet att ersätta Livsmedelsföretagen för dess rättegångskostnad med 400 000 kr inklusive mervärdesskatt avseende ombudsarvode och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Catharina Nordlander, Håkan Lundquist, Eva Nilsson, David Johnsson, Göran Söderlöf, Veli-Pekka Säikkälä (skiljaktig) och Lars Hallenberg (skiljaktig).

Rättssekreterare: Lina Cajvert

Domsbilaga
i mål nr A 158/24

Ledamöterna Veli-Pekka Säikkäläs och Lars Hallenbergs skiljaktiga mening

Vi är skiljaktig i frågan om bolaget var skyldigt att förhandla med förbundet inför HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget.

Vi anser det uppenbart att HKScan Oyjs försäljning av aktierna i bolaget till Lantmännen även innefattade att bolaget skulle överlåta aktierna i HKScan Poland till HKScan Oyj. Det var en direkt konsekvens av HKScan Oyjs beslut att sälja bolagets aktier att bolaget måste överlåta aktierna i HKScan Poland till HKScan Oyj, vilket bolaget gjorde mindre än tre månader efter HKScan Oyjs beslut att sälja aktierna i bolaget. Enligt vår mening har bolaget därmed verkställt ett beslut fattat av HKScan Oyj, som bolaget var skyldigt att förhandla om med förbundet. Förhandling har ostridigt inte skett. Bolaget ska därför betala skadestånd till förbundet för brott mot 11 § medbestämmandelagen

Överröstade i denna del är vi i övrigt ense med majoriteten.